

де BC_{ie} – i -та частка імовірності втрат певного рівня, яка визначена з використанням економіко-математичних моделей;

n – кількість i -тих часток імовірностей втрат певного рівня, яка обумовлюється числом різновидностей факторів ризику.

Розробка економіко-математичних моделей у розрізі кожної частки імовірностей втрат певного рівня забезпечує більш високу точність у побудові кривої ризику в порівнянні з варіантом, коли б дана модель складалась у цілому для показника імовірності втрат відповідних рівнів.

Кожен із названих методів побудови кривої ризику може найбільш ефективно використовуватися при наявності певних умов.

Отже, аналітично-розрахунковий метод пропонується використовувати для побудови кривої ризику при нестабільності умов, у яких функціонує фірма, зокрема в умовах прояву кризових явищ.

Джерела та література

1. Арсеньев Ю. Н. Методы и модели оптимизации ресурсов субъектов рынка: учеб. пособие / Ю. Н. Арсеньев, С. И. Шелопаев. – М.: Высш. шк., 1998. – 340 с.
2. Бешелев С. Л. Математико-статистические методы экспертных оценок / С. Л. Бешелев, Ф. Г. Гуревич. – М.: Статистика, 1980. – 215 с.
3. Вітлінський В. В. Аналіз, оцінка і моделювання економічного ризику: (монографія) / В. В. Вітлінський. – К.: Деміург, 1996. – 211 с. – Бібліогр.: с. 200-209.
4. Гранатуров В. М. Ризики підприємницької діяльності: проблеми аналізу / В. М. Гранатуров, О. Б. Шевчук. – К.: Зв'язок, 2000. – 152 с.
5. Курилин Б. И. Безопасность банковских операций. Оценка и минимизация рисков. – Киев, 1995. – С. 11.
6. Соболев И. М. Метод Монте-Карло / И. М. Соболев. – М.: Наука, 1968. – 64 с.
7. Спицын И. О., Спицын Я. О. Маркетинг в банке. – Тернополь: Тарнекс, 1993. – С. 591.

Бабенко А.Г.

УДК: 338.436.33.342.

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ – ПРІОРИТЕТНИЙ НАПРЯМ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ АГРАРНОГО СЕКТОРУ

Постановка проблеми. На сучасному етапі відродження сільського господарства, його виробничої і соціальної інфраструктури, а також забезпечення тут динамічного зростання економіки може бути здійснено за умов державного регулювання. Саме держава, її центральні та місцеві органи повинні забезпечити активне впровадження регулюючих економічних функцій в різних галузях, включаючи також і аграрний комплекс.

Про це слід говорити на всіх рівнях, адже на жаль ще існують помилкові твердження щодо саморегулювання економіки. А тому автор даної статті акцентує увагу також на історичному аспекті зародження механізму регульованої економіки, її значимості в аграрному секторі країни.

Ідея необхідності державного втручання в економіку зародилася ще в XVII столітті і була висловлена представниками першої наукової економічної школи, меркантилістами (в перекладі з італійської меркантиліст – купець, торговець).

Одним із засновників меркантилізму був француз Антуан Монкрентьєн (1575-1621). Представники згаданої школи стверджували, що джерелом багатства держави являється торгівля.

В економічній теорії досить давно сформувалися два принципові підходи щодо державного регулювання економіки. Перший підхід детально обгрунтував Адам Сміт (1723-1790) в своїй науковій праці «Исследование о природе и причинах богатства народов» (1776р.). Він стверджував, що ринкова система здатна до саморегулювання, а одержання прибутку являється спонукальною силою економічного розвитку. Положення А. Сміта були розвинуті його послідовниками і одержали назву «економічного лібералізму».

Другий принциповий підхід до проблеми регулювання економіки пов'язаний з іменем англійського економіста ДЖ. Кейнса (1883 – 1946 рр.), який науково обгрунтував неможливість саморегулювання економіки. Вчений доказав необхідність державного регулювання економіки, яка здатна зрівноважити сукупний попит і пропозицію, вивести економіку із кризи, сприяти її стабілізації і оздоровленню.

Слід відмітити, що наукові узагальнення ДЖ. Кейнса з проблеми державного регулювання були запроваджені на практиці. Зокрема в США був здійснений «Новий курс», завдяки чому через механізм державного втручання вдалося вивести країну з глибокої кризи 1929-1933 рр.. Тут здійснено ряд заходів, серед яких були також і такі:

- а) запровадження контролю над цінами, включаючи ціни на сільськогосподарську продукцію;
- б) впровадження цін на сільськогосподарську техніку;
- в) проведення централізації (укрупнення) і ревізії банківської системи;
- г) заборона вивозу з країни золота та інші економічні заходи.

Все це дало позитивний ефект. Зменшився негативний вплив кризи на соціально-економічні наслідки в суспільстві. В США створено розгалужену мережу державних структур, що забезпечує регулювання еко-

номіки в різних напрямках та галузях: фінанси, транспорт, зовнішня та внутрішня торгівля, аграрний комплекс, державно-монополістична власність тощо.

Не дивлячись на значну роль ринкових механізмів у формуванні економіки на мікро- і макрорівнях, все-таки в суспільстві виникає немало соціально-економічних проблем які непідвладні (непідлеглі) ринку. Саме цими проблемами (непідвладними) повинні займатися держава, її державні структури.

В жодній країні світу вільний ринок у чистому виді не існує. А тому можна сказати, що ринок представляє собою абстрактну модель. Якщо говорити про ідеальну модель економічного устрою суспільства, та вона представляє собою поєднання ринкових законів з механізмом державного регулювання для вирішення різних проблем.

За допомогою регулювання держава виконує 5 основних функцій.

Перша функція – правове забезпечення функціонування ринкового механізму. В кожній країні на державу покладено задачу по захисту прав виробників і споживачів, які діють на ринку. Всі суб'єкти ринку повинні бути захищені законом.

В державі повинно також забезпечуватись право власності. Законом захищається інтелектуальна власність, діяльність банківської сфери і т.д.

Друга економічна функція держави – захист конкуренції як основного регулюючого механізму ринку. Антимонопольне законодавство повинно вирішувати проблему запобігання монопольної конкуренції. Досвід країн ринкової економіки засвідчує, що для існування конкуренції повинно бути 10-15 відсотків виробників однотипної продукції.

Третя функція держави в регульованій ринковій економіці – це розподіл доходів і багатства. Існування конкуренції забезпечує досить високий доход окремим товаровиробникам. В той же час інші товаровиробники забезпечують собі значно менший доход. Це означає нерівність в споживанні.

Завдання держави – зменшити нерівність а також забезпечити нормальні умови життя і тим верствам населення, які одержують невисокий заробіток або знаходяться на пенсії тощо.

За допомогою встановлених фіксованих цін на товари і послуги держава забезпечує перерозподіл доходів на користь малозабезпечених членів суспільства.

Четверта економічна функція держави – внесення коригувань в механізм розподілу ресурсів з метою зміни структури національного продукту.

П'ята функція держави – забезпечення стабілізації економічного росту, контроль за інфляцією та зайнятістю населення.

В умовах функціонування ринкової економіки функції держави спрямовані на досягнення головних цілей, зокрема: підтримка необхідних темпів росту економіки; висока зайнятість населення; підтримка рівноваги платіжного балансу; підвищення економічної ефективності виробництва; стабільність цін; зовнішньоекономічна рівновага та інші.

Досягнення згаданих цілей регулювання ринкової економіки здійснюється за допомогою різних методів: проведення бюджетної та податкової політики; створення бюджетного сектору управління; регулювання кредитно-грошової системи тощо.

Виклад основного матеріалу дослідження. Державне регулювання не втрачає своєї актуальності на сучасному етапі. Особливого значення набуває ця проблема в галузях сфери матеріального виробництва, зокрема в галузі сільського господарства. Саме тут спостерігаються тенденції зниження економічної ефективності виробництва, а окремі види товарної продукції являються збитковими.

Регульована ринкова економіка повинна включати цілий комплекс докорінної перебудови методів управління сільським господарством на макрорівні, зокрема запровадження економічного механізму регулювання реалізаційних цін на сільськогосподарську продукцію (сировину) та промислові ресурси, посилення мотивації аграрної праці та вдосконалення міжгалузевих цінових пропорцій.

В епоху регульованої ринкової економіки посилюється роль держави щодо здійснення аграрної політики, і зокрема, встановлення тимчасових регульованих цін на основні види сільськогосподарської продукції.

Необхідно докорінно перебудувати сам механізм управління сільським господарством шляхом запровадження регульованих цін на основні види товарної продукції: зерно, соняшник, цукрові буряки, молоко, а також живність великої рогатої худоби, свиней і птиці. Решта видів продукції може реалізуватись за ринковими (вільними) цінами з врахуванням попиту і пропозиції.

Основою ціни будь-якого товару є його повна собівартість або ж затрати по виробництву і реалізації. Отже, повна собівартість одиниці продукції – це перша головна складова ціни. В ціну входить також і друга частина – це прибуток, що забезпечує прогнозований рівень рентабельності. Саме цього обов'язкового правила, тобто рентабельності або ж окупності витрат в ринкових умовах слід і дотримуватись.

Орієнтирами для розрахунку прогнозованого рівня рентабельності та мінімальних регульованих цін на основні види продукції на 2009 рік можуть бути: рівень рентабельності за 1990 і 2007 роки; повна собівартість одиниці продукції за 2007 рік. Враховуючи ці показники, а також необхідність включення в ціну відповідної частини прибутку, нами розроблені мінімальні регульовані ціни, які рекомендується запровадити в підприємствах усіх форм власності.

В рослинницькій галузі передбачається встановити регульовані ціни в розрахунку на 1ц продукції: зерно – 130 грн, соняшник – 240 грн і цукрові буряки – 27 грн. За нашими підрахунками, за таких умов рівень рентабельності виробництва вказаної продукції відповідно складатиме в межах 100,2%, 119% і 50%.

В тваринницькій галузі рекомендується встановити регульовані ціни по чотирьох видах продукції, а їх рівень в розрахунку на 1ц становить: молоко-280 грн., ВРХ та м'ясо – 1400, свині на м'ясо – 1300 і птиця на м'ясо – 960 грн.

Встановлення таких цін сприятиме росту поголів'я худоби і птиці, зростанню рентабельності виробництва. Розрахункові показники рентабельності складають: молоко – 119,4%, ВРХ на м'ясо – 59,8, свині на м'ясо – 40,3, птиця на м'ясо – 31,2 %. Отже буде забезпечене рентабельне виробництво основних видів продукції.

Розрахунки показують, що із запровадженням мінімальних регульованих цін в сільськогосподарських підприємствах країни уже в 2009 році буде додатково одержано прибутку близько 15 млрд. грн. З врахуванням інших видів товарної продукції (що реалізується за вільними цінами) вказана маса прибутку ще збільшиться. Таким чином, будуть створені умови для розширеного відтворення в сільському господарстві. Це сприятиме практичному вирішенню ряду досить гострих проблем.

Одна із них це докорінне покращення мотивації аграрної праці. Як відомо протягом багатьох десятиріч років номінальна заробітна плата аграріїв була нерідко в 2 і більше разів нижчою, ніж працівників інших галузей сфери матеріального виробництва. Порівняємо лише фактичний рівень номінальної середньомісячної зарплати в окремих галузях України за 2007 рік: в промисловості – 1554 грн., на будівництві – 1486, на транспорті – 1670, в сільському господарстві – 771 грн.

Такий стан матеріальної винагороди працівників сільського господарства в значній мірі стримує практичне вирішення проблеми прискореного розвитку аграрного сектора та його соціально – економічного оздоровлення. Низька зарплата в ринкових умовах є перешкодою щодо формування постійних трудових колективів в сільськогосподарському виробництві, а також є головною причиною міграції робочої сили в сільській місцевості.

Настав час, коли матеріальне стимулювання працівників аграрної галузі необхідно докорінно поліпшити і невідкладно вирішити. Справедливо і логічно буде приблизити рівень номінальної заробітної плати аграріїв до відповідного рівня матеріального винагороди робітників базових галузей промисловості. Мова йде про підвищення номінальної зарплати в сільському господарстві приблизно в 2 рази в порівнянні з фактичним її рівнем у 2007 році. Такі можливості стимулювання аграрної праці з'являться з моменту впровадження регульованих цін на продукцію та надходження в зв'язку з цим додаткових грошових ресурсів.

Щоб здійснити це на практиці, необхідно до фактичного фонду зарплати з відрахуванням на соціальні заходи (в 2007 році він складав майже 5 млрд. грн.) виділити додатково 4,5 млрд. грн. Тобто, річний фонд зарплати з відрахуванням на соціальні заходи (в сільськогосподарських підприємствах країни на 2009 рік передбачити в обсязі 9,5 млрд. грн. Така матеріальна підтримка безумовно стане суттєвим поворотом в сільському господарстві, потужним стимулом аграріїв до високопродуктивної праці.

Будь – які спроби відкласти вирішення проблеми докорінного посилення мотивації аграрної праці можуть обернутись небажаними результатами щодо здійснення прискореного соціально – економічного розвитку сільського господарства.

Нові стимулюючі ціни на сільськогосподарську продукцію (сировину) в поєднанні із значним посилення матеріальної винагороди аграрних працівників сприятимуть росту обсягів виробництва валової продукції в усіх категоріях господарств приблизно 5 млрд. грн. щорічно.

Вказаний приріст продукції буде забезпечуватись залученням на ринку праці безробітних. Отже, в сільському господарстві буде забезпечена динаміка зростання зайнятості населення, повернення аграріям раніше втрачених робочих місць.

Динаміка прискореного розвитку сільського господарства залежить також від вдосконалення міжгалузевих економічних відносин або ж цінових пропорцій між сільським господарством та іншими галузями АПК – сільськогосподарським машинобудуванням, хімічною промисловістю, переробним та енергетичним комплексом тощо.

Про важливість окремих промислових галузей в економіці сільськогосподарських підприємств засвідчують окремі цифрові дані. В 2007 році матеріальні витрати, що увійшли до собівартості продукції сільського господарства становили 24,3 млрд. грн., із них 13,8 млрд. грн. (56,8%) – це закуплені матеріально – технічні ресурси в промислових галузях.

Лише за один рік затрати на матеріали збільшились на 2,3 млрд. грн. Схоже на те, що ріст цін на матеріальні ресурси партнерів АПК не зупинився, а продовжується. Уже на початку 2008 року індекс цін, зокрема, на мінеральні добрива та інші хімічні продукти становив 141,7%, нафтопродукти – 149, корми промислового виробництва – 163,7%.

Крім цього, маємо дані статистичних органів про зростання цін на основні засоби виробництва – трактори, автомобілі, сільськогосподарські машини тощо. На їх закупку в аграрному секторі затрачаються капітальні вкладення. Звідси і зростає також і собівартість продукції сільського господарства у вигляді відрахувань на амортизацію вказаних основних засобів.

Необхідно також уникнути цінових диспропорцій між сільським господарством і іншими галузями, перейти на регульовані ціни на основні види основних засобів виробництва: комбайни, трактори, вантажні автомобілі, окремі сільськогосподарські машини тощо.

Потребують подальшого вдосконалення економічні відносини між сільським господарством, з одного боку, та переробним комплексом і торгівлею, з другого. Молочним заводам та м'ясокомбінатам повинні надаватись пільгові кредити для закупівлі в сільськогосподарських підприємствах та в господарствах населення молочної сировини, худоби та птиці. Закупівля продукції повинна проводитись не нижче мінімальних регульованих цін на сільськогосподарську продукцію, які викладені вище. Адже на сьогодні склалась ситуація не з кращих: більшість видів тваринницької продукції виробляти в аграрній сфері збитково. В той же час економічно вигідно займатись переробкою продукції, а особливо її реалізацією.

В аграрному секторі слід припинити багаторічну практику продажу м'ясної продукції за цінами нижче собівартості – унеможливити цей процес. За допомогою регулюючих механізмів досягти не лише рентабе-

льного виробництва всіх видів продукції, але й економічної (цінової) рівноваги між товаровиробниками, переробним комплексом і торгівельними організаціями. Цінове регулювання в умовах ринкового середовища – це важлива функція держави.

В інтересах зниження роздрібних цін на продовольчі товари необхідно розширити мережу фірменних магазинів як аграрних товаровиробників, так і переробного комплексу країни. Це потребує додаткових затрат на розширення виробничих площ для сховищ, торгівельних приміщень та сучасного холодильного господарства, але ці затрати окупляться за короткі терміни.

Висновки. Запровадження регульованих цін, що враховують не лише собівартість продукції, але й частину прибутку, є одним із головних напрямів піднесення економіки сільського господарства.

Заслугує практичного вирішення проблема оптимізації цін на матеріально – технічні ресурси (мінеральні добрива, нафтопродукти, окремі види технічних засобів), що споживаються в аграрному виробництві. Як кінцевий наслідок аграрної політики повинен бути паритет цінних пропорцій між містом і селом.

Необхідно також здійснити докорінне посилення мотивації праці в аграрному секторі. На етапі запровадження регульованих цін забезпечити підвищення номінальної заробітної плати аграрних працівників.

Економічний механізм регулювання в сільському господарстві забезпечить на перспективу динаміку зростання основних об'ємних та економічних показників: валової і товарної продукції, маси прибутку та рентабельності аграрного виробництва.

Джерела та література

1. Агропромисловий комплекс України: стан тенденції та перспективи розвитку (колектив авторів). – К.: ННЦ «ІАЕ», 2005. – 292 с.
2. Бабенко А.Г. Державне регулювання та підвищення конкурентоспроможності аграрного сектору. – Проблема забезпечення дохідності агропромислового виробництва в Україні в постіндустріальний період. – К.: ННЦ «ІАЕ», 2008. – с. 179 – 188.
3. Кириленко І.Г. Трансформація соціально – економічних перетворень у сільському господарстві України: проблеми, перспективи. – К.: ННЦ «ІАЕ», 2005. – 452 с.
4. Могильний О.М. Регулювання аграрної сфери. – Ужгород, «ІВА», 2005.-400 с.
5. Посібник по формуванню ринкового середовища підприємств АПК. – К.: «ІАЕ», 1997. – 587 с.
6. Проблеми забезпечення дохідності агропромислового виробництва в Україні в постіндустріальний період (колектив авторів). – К.: ННЦ «ІАЕ», 2008. – 618 с.
7. Ринок сільськогосподарської техніки: проблеми становлення / Яковенко В.П., Білоусько Я.К., Підлісецький Г.М., Товстопят В.Л. і ін.. – К.: ННЦ «ІАЕ», 2005. – 220 с.
8. Розвиток господарських формувань і організації виробництва в аграрній сфері АПК. – К.: УАНН, «ІАЕ», 1999. – 296 с.
9. Соціально – економічна модель постреформованого розвитку агропромислового виробництва в Україні. – К.: «ІАЕ», 2000. – 367 с.
10. Фінансові проблеми формування і розвитку аграрного ринку. – К.: ННЦ «ІАЕ», 2007. – 582 с.
11. Формування ринків матеріальних ресурсів АПК / за ред. Підлісецького Г.М. – К.: «ІАЕ», 2001. – 428 с.

Бондаренко С.М., Федоренко Н.Є.

ОСНОВНІ ІДЕЇ КОНЦЕПЦІЇ «ШІСТЬ СИГМ» ТА ЇХ ВПЛИВ НА ЗАДОВОЛЕНІСТЬ СПОЖИВАЧА ТА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ВИРОБНИКА

Глобалізація та зростаюча міжнародна конкуренція радикально змінили підходи до ведення бізнесу в індустріально розвинених країнах світу. Конкурентне середовище спонукає виробників боротись за покупців і шукати шляхи задоволення їх потреб і очікувань та прагнути досягнення їх лояльності. Тому виробники використовують нові управлінські технології в бізнесі з метою підвищення якості, конкурентоспроможності продукції та більш повного задоволення вимог споживача. Серед таких управлінських технологій в останні роки все більшого поширення набуває концепція «шість сигм».

Постановка завдання

Концепція «шість сигм» є однією із найбільш потужних та ефективних управлінських технологій підвищення якості та конкурентоспроможності продукції, яка дає змогу досягати в бізнесі високих результатів. Концепція «шість сигм» досліджується в працях зарубіжних та вітчизняних авторів: Хаммера М., Чампи Дж., П. Панде, Л. Холла, Н. Єрла, Є. М. Векслера, В. Б. Захожай, О. І. Момота, Н. А. Янковського та ін.

Результати та їх обговорення

Шість сигм – це підхід до удосконалення бізнесу, мета якого знайти і усунути причини помилок або дефектів у бізнес-процесах шляхом зосередження на тих вихідних параметрах, які виявляються критично важливими для споживача [3 с. 254].

Концепція «шість сигм» – це філософія досконалості в бізнесі, де акцент зроблено на задоволення вимог споживача і на постійне удосконалення процесів, а також готовність приймати рішення на основі фактичних статистичних даних.